

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Сментина Н.В.
_ 201_ р.

- “ ”

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності**

076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «Економічне обґрунтування стратегії розвитку підприємства
(на прикладі ТОВ «Юг-Поліграф»)»

Виконавець:

студент факультету економіки та
управління підприємництвом
Плотнікова Анна Віталіївна

- /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Янковий Володимир
Олександрович

_____
/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Поняття стратегії розвитку підприємства.....	6
1.2. Класифікація стратегій розвитку підприємства.....	13
1.3. Етапи та методологічні аспекти розробки стратегії розвитку підприємства.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЮГ-ПОЛІГРАФ».....	28
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Юг-Поліграф».....	28
2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства.....	33
2.3. Оцінка зовнішнього середовища підприємства.....	45
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТОВ «ЮГ-ПОЛІГРАФ».....	57
3.1. Діагностика валового прибутку ТОВ «Юг-Поліграф».....	57
3.2. Визначення пріоритетних напрямів стратегії розвитку.....	63
3.3. Економічне обґрунтування плану заходів щодо формування стратегії розвитку ТОВ «Юг-Поліграф».....	67
3.4. Аналіз можливих ризиків та прогностичні тенденції розвитку ТОВ «Юг-Поліграф» після запровадження стратегічних заходів...	76
ВИСНОВКИ.....	84
Список використаних джерел.....	87
Додатки	95

ВСТУП

Актуальність теми. У наш час в умовах ринкової економіки вітчизняні підприємства все частіше стикаються з проблемою вибору пріоритетних напрямків діяльності. Ті підприємства, що на сьогоднішній день ведуть активну фінансово-господарську діяльність повинні постійно підтримувати своє становище на ринку. В свою чергу, значна кількість підприємств все ж переживає певні проблеми з їх функціонуванням. Це може бути пов'язано зі зростанням конкуренції, нестабільністю зовнішнього середовища тощо.

В такому випадку неможливо управляти підприємством, реагуючи тільки на ті проблеми, що вже виникли. Без подальшого розвитку та зміни курсу на ефективну діяльність ці підприємства просто не зможуть існувати у жорстких умовах ринку. Це обумовлює необхідність впроваджувати та використовувати систему ефективного стратегічного менеджменту.

Значення розробки стратегії на підприємстві надзвичайно велике. В сучасних умовах ринку важливо зосереджувати увагу як на стані внутрішнього середовища підприємства, так і на зовнішньому, виробляючи при цьому довгостроковий план, який би враховував та встигав за всіма змінами макрооточення фірми.

Також суттєвою проблемою, з якою стикаються вітчизняні підприємства, є проблема забезпечення безперервного розвитку. Сьогоднішні економічні умови характеризуються високою динамічністю і невизначеністю, пред'являють до підприємств все більш жорсткі вимоги. Вирішення зазначених проблем можливе тільки з чітко та грамотно сформованою стратегією подальшого розвитку.

Незважаючи на велику наукову базу вітчизняних та зарубіжних авторів у сфері стратегічного менеджменту та наявність різноманітних дефініцій поняття «стратегія», залишається неконкретизованим поняття «стратегія розвитку підприємства». Тому виникає необхідність проаналізувати та систематизувати існуючі праці та надати чітке трактування стратегії розвитку, а також визначити

притаманні їй особливості. Актуальним буде виділити окремо стратегію розвитку з системи стратегій та надати уявлення про методiku її розробки.

Різноманітні теоретичні аспекти стратегії та стратегічного управління підприємством розглядали в своїх працях багато науковців, зокрема: І. Ансофф, М. Портер, А.А. Томпсон, А.Дж. Стрікленд, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, А. Наливайко, Л.С. Шеховцева, О.С. Віханский, Н.В. Куденко, І.А. Бланк. В області теорії розвитку свій вклад внесли Л.Г. Мельник, Р.А. Єрмейчук, Ю.І. Матіщак. Проблематику формування стратегії розвитку на підприємствах торкалися у своїх дослідженнях значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких можна зазначити А.А. Дорощука, В.А. Рульєва, С.О. Гуткевич, А.Т. Зуб, І.В. Тюха, М.В. Хацер, А.А. Андрєєву.

Мета роботи: дослідити теоретичні, методологічні та практичні аспекти стратегії розвитку підприємства, проаналізувати його внутрішнє та зовнішнє середовище та запропонувати основні напрями стратегії розвитку.

Досягнення поставленої мети обумовлює необхідність вирішення таких завдань:

- визначити сутність та класифікацію стратегії розвитку підприємства;
- розглянути етапи та методологічні аспекти розробки стратегії розвитку підприємства;
- дослідити загальну характеристику підприємства;
- проаналізувати стан фінансово-господарської діяльності підприємства;
- оцінити зовнішнє середовище підприємства;
- провести SWOT-аналіз підприємства;
- діагностувати валовий прибуток підприємства;
- запропонувати пріоритетні напрями стратегії розвитку;
- надати економічне обґрунтування плану заходів щодо формування стратегії розвитку підприємства;
- виявити можливі ризики та надати прогностичні тенденції розвитку підприємства після запровадження стратегічних заходів.

Об'єкт дослідження – процес визначення та обґрунтування напрямів стратегії розвитку на ТОВ «Юг-Поліграф».

Предмет дослідження – теоретичні та методологічні аспекти розробки стратегії розвитку підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися загальнонаукові методи теоретичного та емпіричного дослідження, зокрема методи аналізу та синтезу, абстрагування, класифікації, узагальнення та систематизації – для визначення теоретичних аспектів стратегічного розвитку; моделювання, екстраполяції, порівняння – для побудови моделі розвитку підприємства та подальшого формування стратегічних напрямів; діагностування та порівняння – для аналітичної оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства та вивчення зовнішнього середовища. Також було використано ряд спеціальних методів серед яких можна виділити методи статистичного аналізу – мультиплікативний та факторний методи – для виявлення факторів, що найбільше впливають на прибуток підприємства та визначення резервів його росту. Для наочного представлення інформації в роботі застосовувались графічний та табличний методи. Для економічного обґрунтування плану заходів щодо формування стратегії розвитку підприємства використовувався програмний комплекс «Project Expert 6.2».

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації та монографії вітчизняних і зарубіжних вчених, навчальні посібники, матеріали наукових досліджень, нормативно-правові документи з регулювання підприємницької діяльності в Україні, офіційні дані органів державної статистики, фінансова звітність та інші внутрішні нормативні документи ТОВ «Юг-Поліграф», аналітичні матеріали мережі Інтернет.

Публікації та апробація результатів дослідження. За матеріалами дослідження було опубліковано статтю «Тенденції розвитку ринка упаковки України» у науковому студентському віснику ФЕУП №29 та статтю «Особливості визначення стратегії розвитку підприємства» у науковому віснику Одеського національного економічного університету №5 (257).

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було проведено економічне обґрунтування стратегії розвитку ТОВ «Юг-Поліграф».

За результатами проведеного дослідження було отримано такі висновки:

1. Аналіз дефініцій термінів «стратегія» та «розвиток» дозволив сформулювати, що стратегія розвитку підприємства являє собою довгостроковий план, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку підприємства, поставлені цілі, а також ресурси, які потрібні для досягнення цих цілей. Обраний напрямок розвитку повинен підкріплюватись сильним менеджментом на підприємстві для прийняття правильних стратегічних рішень, а також проведенням якісної оцінки внутрішнього та зовнішнього середовища.

Стратегію розвитку підприємства слід розглядати як окрему групу стратегій, що будуть передбачати розвиток у будь-якому проявленні, наприклад, зміни кількісного та/або якісного характеру, структурні перетворення. Тому доречно, що дана група може мати певні класифікації: за ступенем відношення до розвитку, за типом економічного зростання, залежно від напрямку розвитку економічного потенціалу тощо.

2. Розробка стратегії розвитку підприємства повинна здійснюватися поетапно, але ці етапи мають бути адаптовані саме під дану групу стратегій. Тому було запропоновано послідовність етапів формування стратегії розвитку підприємства, що включає етапи безпосередньої розробки стратегії та етапи, які стосуються її реалізації. Згідно з ними, вибір тієї чи іншої стратегії розвитку ґрунтується на врахуванні існуючого становища підприємства, оцінці внутрішнього та зовнішнього середовища, побудованій моделі підприємства на основі обраної системи показників, а також визначених перспективах її розвитку.

3. ТОВ «Юг-Поліграф» – один з поліграфічних комплексів України, який виготовляє гнучку рулонну упаковку методом флексографії, ротогравюри, паперово-картонну продукцію методом офсетного друку, а також поліетиленову

плівку низького тиску для харчових продуктів, побутових товарів, стрічки для технічних робіт, упаковки для квітів і подарунків, а також рекламної поліграфії.

4. Аналіз фінансового стану ТОВ «Юг-Поліграф» показав, що у підприємства на протязі 2015-2017 рр. були проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, спостерігалась повільна швидкість обігу коштів, неефективне використання активів та недосконала політика управління ними. Оцінка фінансової стійкості свідчить про високу залежність підприємства від позикових коштів та здатна фінансувати тільки 6% активів за рахунок власних коштів в 2017 році. Це все говорить про високий рівень фінансових ризиків.

На протязі останніх років підприємство веде збиткову діяльність. На кінець 2017 року воно отримало збитки у розмірі 219,9 тис.грн. Тому необхідно провести ряд оздоровлюючих заходів. В майбутній стратегії розвитку обов'язково повинні бути враховані результати проведених розрахунків.

5. Ринок упаковки України показує постійний приріст в середньому на 2-3% на рік. Найпопулярнішим відгалуженням ринку є гнучка полімерна упаковка, і попит на неї постійно зростає.

Дослідження показало, що вітчизняний ринок упаковки має деякі стійкі тенденції розвитку, а ринок в цілому демонструє безперервне зростання і розвиток. Тому вітчизняним товаровиробникам потрібно велику увагу приділяти питанням забезпечення своєї конкурентоспроможності. Це можливо зробити шляхом впровадження інновацій, сертифікації за міжнародними стандартами, підвищення рівня екологічної безпеки, диверсифікації та модернізації.

6. SWOT-аналіз ТОВ «Юг-Поліграф» демонструє серед сильних сторін – накопичений багаторічний досвід, наявний спектр послуг, а відсутністю інновацій в будь-якому проявленні, відсутність реклами, застаріле обладнання – серед слабких. При чому аналіз можливостей та погроз показав, що у підприємства є потенціал для подальшого розвитку, визначений перспективами самого ринку.

7. Факторний економічний аналіз валового прибутку ТОВ «Юг-Поліграф» був здійснений за допомогою чотирьох факторної мультиплікативної моделі. Вона показала, що валовий прибуток підприємства за 2016-2017 рр. зменшився

на 64,056%, що явилось результативним наслідком зниження середньої річної вартості основних засобів, фондівддачі активної частини основних засобів та прибуткомісткості реалізації. За допомогою метода виявлення ізольованого впливу факторів вдалося встановити, що взаємодія вихідних чинників викликала збільшення результативної економічної ознаки на 195,435 тис. грн. Тому можна зробити висновок про те, що підприємство має суттєві резерви росту валового прибутку.

8. Основний фактор, що перешкоджає розвитку конкурентоспроможності підприємства – відсутність необхідного обладнання. Тому потрібно обґрунтувати доцільність його придбання та здійснення додаткових заходів по стимулюванню збуту.

9. Загальна сума стартових витрат проекту склала 920000,00 грн, а поточних витрат в місяць – 32384,67 грн. Кінцева вартість проекту на кінець аналізованого періоду (після 2 років) склала 1807033,90 грн, що свідчить про ефективність запропонованого проекту в абсолютному виразі. Чиста приведена вартість проекту за аналізований період складає 537444,00 грн, індекс прибутковості – 1,58, внутрішня норма рентабельності – 116,1%, що вказує на прибутковість запропонованого проекту з урахуванням зміни вартості грошей у часі. Термін окупності склав 14 місяців.

10. Серед найбільш істотних ризиків було виділено ризик незатребуваності продукції. Також було обрано такі способи мінімізації ризиків, як «прийняття ризику на себе» та диверсифікація.

Аналіз чутливості NPV показав, що проект є чутливим до обсягу збуту та прямих витрат, але він вважатиметься стійким, бо при відхиленні факторних показників проекту в гіршу сторону на 10% зберігається умова – $NPV \geq 0$.

За допомогою цього проекту, який включає придбання сучасного технологічного обладнання, проведення заходів по просуванню компанії, залучення нових кваліфікованих кадрів, навчання наявного виробничого персоналу тощо, підприємство зможе зміцнити свої позиції на ринку та зробити перший крок до досягнення поставлених довгострокових цілей.

Список використаних джерел

1. Минцберг Г., Альстренд Б., Лемпел Д. Школы стратегий менеджмента [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.bookvoed.ru/files/3515/46/25/0.pdf>
2. Наливайко А. П. Стратегія підприємства адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів: моногр. — К.: КНЕУ, 2013. — 454 с.
3. Ансофф И. Стратегический менеджмент. – СПб.: П, 2010. – 344 с.
4. Кононова О. Є. Дослідження етапів еволюції та шкіл стратегічного управління / Технологический аудит и резервы производства, № 5(4), 2016 р. – с. 24-29.
5. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент: создание конкурентного преимущества. – М.: Вильямс, 2016. – 592 с.
6. Портер, Майкл. Конкурентна стратегія [Електронний ресурс]. Режим доступа: <https://online.kz/wp-content/uploads/2016/12>
7. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://alleng.org/d/manag/man117>
8. Карлофф Б. Деловая стратегия: концепция, содержание, символ [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://economics-lib.ru/books/item/f00/s00/z0000033>
9. Шеховцева Л.С. О некоторых понятиях стратегического управления – 2012 г. – С. 34-41
10. Виханский О.С. Стратегическое управление [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.al24.ru/wp-content/uploads/2015/12>
11. Наливайко А. П. Стратегічне управління підприємством в умовах економіки знань: відповідь на виклики постіндустріальної епохи / А. П. Наливайко // Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. праць – Київ: КНЕУ, 2012. – № 30. – С. 3–9.

12. Колпаков В. Концептуальные основы стратегии управления // Персонал. – 2002, № 3. – С. 38-44.
13. Куденко Н.В. Стратегічний маркетинг: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2012 р. – 152 с.
14. Бланк И.А. Торговый менеджмент [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.booksite.ru/localtxt/blanc>
15. Рогоза М. Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми : монографія / М. Є. Рогоза, К. Ю. Вергал. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 136 с.
16. Мельник, Л.Г. Теория развития систем: монография / Л.Г. Мельник. – Сумы: Университетская книга, 2016. – 447 с.
17. Матіщак Ю. Характеристика поняття "розвиток підприємства" та його зв'язку з іншими економічними категоріями / Ю. Матіщак // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2015. - № 3. - С. 102.
18. Коротков Э.М. Антикризисное управление [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1404_80087271
19. Афанасьев Н.В. Управление развитием предприятия: [монография] / Афанасьев Н.В., Рогожин В.Д., Рудыка В.И. – Х. : Издательский дом «ИНЖЭК», 2013. – 184 с.
20. Аверьянов Г.С. Управление [учеб. пособ.] [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgi-irbis_64
21. Яковенко Е.Г. Циклы жизни экономических процессов, объектов и систем [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://elib.pstu.ru/vu-find/Record/RUPSTUbooks41438>
22. Кучин Б.Л. Управление развитием экономических систем [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://scjournal.ru/articles/issn_5552_2010_1-1_19

- 23.Єрмейчук Р.А. Сутність і зміст процесів розвитку підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://base.dnsgb.com.ua/files/ard/2013/05erasrp>
- 24.Євдокимова Д.М. Економічний розвиток: процесний підхід. Стратегія економічного розвитку України: наук. зб.– К.: КНЕУ, 2014 р. – с. 21-24.
- 25.Андреева А. А. Виды и элементы стратегии развития предприятия // Вестник Волжского университета им. ВН Татищева. – 2015. – №. 20.
- 26.Хацер М. В. Стратегія розвитку підприємства в умовах нестабільності економіки держави // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2015. – №. 3 (27).
- 27.Тюха І. В., Денисюк І. О. Стратегія розвитку у системі стратегій підприємства // Економіка харчової промисловості. – 2013. – №. 3. – С. 33-37
- 28.Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: учебн. для вузов / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд; пер. с англ. под. ред. Л.Г. Зайцева, М.И. Соколовой. – М. : Банки и биржи, 2011. – 576 с.
- 29.Фролова Т.О. Корпоративні стратегії глобального інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс] / Т.О.Фролова // Ефективна економіка. – 2012. – № 6. – Режим доступу до журн.: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1130>
- 30.Дорошук А.А. Выбор стратегии предприятия в условиях экономического кризиса // Стратегии развития предприятия в условиях рыночной экономики – 2012. – № 3. – С. 92 – 95.
- 31.Рульєв В.А., Гуткевич С.О. Менеджмент : навч.посіб. / В.А. Рульєв, С.О. Гуткевич. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.
- 32.Ансофф І. Формування стратегічного потенціалу як основа функціонування підприємства // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2015. – С. 41

33. Довгань Л. Є. Стратегічне управління: навч. посіб. / Л.Є Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 440 с.
34. Головінов М.І. Стратегія розвитку підприємства: сутність і ознаки / М.І. Головінов, О.І. Литвинов // Науковий вісник : Зб. науково-технічних праць. – Львів: Національний лісотехнічний університет України. – 2014. – Вип. 21.19. – С. 224-228
35. Зуб А.Т. Стратегический менеджмент: теория и практика : учеб. пособ. / А.Т. Зуб. – М.: Аспект Пресс, 2013. – 415 с.
36. Тренев Н.Н. Стратегическое управление : учеб. пособие / Н.Н. Тренев – М.: Приор, 2012. – С. 288.
37. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер; пер. с англ. – М.: Международные отношения, 2010. – 896 с.
38. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. / Г.І. Кіндрацька. – К.: – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – К.: Знання, 2014. – 406 с.
39. Юданов А. Типы конкурентной стратегии: «биологический» подход к классификации компаний / А.Юданов // Мировая экономика и международные отношения. – 2016. – № 10. – С. 51–65.
40. Левицький Ю.А. Визначення місця стратегії розвитку в класифікації стратегій. / Ю.Д. Костін, Ю.А. Левицький // Вісник економічної науки України. – 2012. - №2. – С. 60-63.
41. Стратегічний менеджмент. навч. посіб. / За заг. ред. Бутка М. П. [М.П.Бутко, М.Ю.Дітковська, С.М.Задорожна та ін.] – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 376 с.
42. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент: навч. посібник [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/332-strategchniy-menedjment-kndratska-g.html>
43. Мищенко А.П. Стратегическое управление [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://pidruchniki.com/15800119/marketing/pest-analiz>

44. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті / уклад.: Н.М. Гаркуша, М.В. Костинська; Харк.держ.ун-т харч. та торгівлі. – Харків: ХДУХТ, 2016
45. Стратегія підприємства: Підручник [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/486/1/saenko_strateg
46. Янковий О. Г. Детерміновані моделі факторного економічного аналізу / О. Г. Янковий // Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / за заг. ред. А. З. Підгорного. – Одеса: Атлант, 2012. – С. 125-143.
47. Гребенников А.А. Разработка стратегического плана развития предприятия / «Справочник экономиста» №10 2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.profiz.ru/se/10_2017/razrabotka_plana
48. Офіційний сайт Міністерства юстиції України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/>
49. Офіційний сайт ТОВ «Юг-Поліграф» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://yug-poligraf.com.ua/>
50. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013 – 504 с.
51. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с
52. Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 432 с.
53. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс]: підручник / [А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк М. Д. Білик та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. — 2-ге вид., перероб. — Київ : КНЕУ, 2017. — 534 с.
54. Кобилецький В.Р. [Текст] / В.Р. Кобилецький // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.finalon.com/metodykarozrakhunku>

55. Фактори та шляхи підвищення рентабельності підприємства. Кобилецький В.Р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.finalon.com/metodykarozrakhunku/229-rentabelnist>
56. Глобальный рынок упаковки: перспективы роста и развития [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://machouse.ua/press-center/s3/publications/hlobalnyj-rynok-upakovki-perspektivu-rosta>
57. Матросов В. Д., Мельник Д. С. Проблеми розвитку пакувальної галузі України та підготовки кадрів для неї // Экономический вестник. – 2015. – №. 14 – с.18-21
58. Шендерівська Л. П., Савенок Д. А. Тенденції розвитку ринку упаковки України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2016. – №. 16. – С. 97-101.
59. Гвидо Ауфдемкамп. Современные тенденции в гибкой упаковке. <http://machouse.ua/press-center/s3/publications/covremennye-tendentsii-v-hibkoj-upakovke.html>
60. Гибкая и популярная [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://machouse.ua/press-center/s3/news/hibkaja-i-populjarnaja.html>
61. Бут О. Развитие украинского рынка упаковки / Журнал «Мир упаковки» № 6 2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.packaging.com.ua/content/4755>
62. Мірошник М.В. Маркетингові дослідження міжнародних стандартів якості та безпеки упаковки / М.В. Мірошник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/6853/1/vestnik_NPI_Miroshnyk
63. Телетов О.С. Упаковка як об'єкт інноваційного маркетингу / О.С. Телетов, В.М. Шатова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 2. – С. 11–20.
64. Обзор украинского рынка упаковочных материалов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bizrating.com.ua/56/articles/544>

- 65.Бут О. Тенденции, факторы, перспективы: развитие отечественного рынка гибкой упаковки / Журнал «Мир упаковки» № 4 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.packaging.com.ua/content/4436>
- 66.Trade Map – Trade statistics for international business development [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
- 67.Янковий О. Г. Оцінка синергетичного ефекту виробничо-фінансових систем на основі детермінованих моделей / О. Г. Янковий, Н. В. Мельник, В. О. Янковий // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2014. - № 1 (72). – С. 189-198.
- 68.Янковой А.Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: Учебное пособие. – Одесса: ОНЭУ, ротاپринт, 2014. – 250 с.
- 69.Офіційний сайт компанії «MacHOUSE» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://machouse.ua/about/about.html>
- 70.Офіційний сайт компанії «Техноком-Україна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tecnocom.com.ua/oborudovanie-dlya-izgotovleniya-upakovki>
- 71.Офіційний сайт агентства інтернет-маркетингу Inweb [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://inweb.ua/>
- 72.Податковий кодекс України від 02.12.10 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- 73.Горбаченко С.А., Карпов В. А. Планування та аналіз підприємницьких проектів. Навчальний посібник. – Одеса: Атлант, 2014. – 243 с.
- 74.Петухова О. М. Інвестування: навч. посіб. / О. М. Петухова. – К. : "Центр учбової літератури", 2014. – 336 с.
- 75.Богомолова В.А, Скогорева О.В. Оценка риска предпринимательства в полиграфии: монография [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://storage.elib.mgup.ru/1/Bogomolova_Skogoreva_mon

76. Минимизация предпринимательских рисков в полиграфической деятельности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.upakovano.ru/articles/35>
77. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків. Навчальний посібник / Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І. Костусев О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 670 с.
78. Барташевська Ю. М. Визначення інвестиційного ризику підприємств методом аналізу чутливості / Ю. М. Барташевська // Молодий вчений. – 2016. – № 3. – С. 11-14.
79. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2014. – 557 с.